

MLADI MESEC

MAGAJNA BOGOMIR

V hrupno samoto uklet živim jaz — godbenik Nikolaj v času, ko legajo pomladni večeri nad mesto. Mati je daleč. Za zelenim poljem leži ob morju pod težko grudo. Iz grenkosti in v varljivi misli, da njena duša ne živi več, sem zbežal od doma in se ustavil v tem kraju, da bi svojo navdal s pozabljenjem.

Širno dno doline je prepolno hiš. Stotero novih zidajo. Iskal sem veselja med njimi. Hiše pa so mrtve. Tudi nove so mrtve. V grobovih noči ležijo, dasi tekó potoki umetne luči po brezkončnih ulicah. Po njih drevijo ljudje — drug za drugim — kot da so v nevidne verige povezani med seboj, bežijo drug za drugim — naprej, le naprej — mimo vrtoglavosti voz — mimo godbe in pesmi, ki jih iz neznanih krajev ujemajo stroji v izložbah in jih pršijo v begajoče ljudske gmote, v vrste živih lutk. Ulice? Ulice — tolikokratni moj bedni dom!

Danes stojim na širokem hodniku, drobec le v velikem mestu. Iztrgal sem se iz množice, se stisnil ob steno in sem naenkrat kljub hrupu v samoti sam. Z dvajsetimi leti sem v tej vrtoglavici mesta starec, ki veruje le še v smrt. Sto tovarišev imam. Mladci so visokih, bledih čel. Z utrujenim nasmehom jim gledajo oči in ni enega med njimi, da bi mu z veseljem podal roko. In deklice mesta! Telesa so jim kot kače, ki se razžive v toploti za uro in so potem, kot da je zima sedaj in ne življenje pomladi.

Zrem v strahotno vrvenje ulice, v kričanje svetle reklame, slušam godbe, omamno pijem, da bi uspaval neveselo srce. Vendar mi dušo greni le brezmejni dolg čas. Razprostrl bi roki in klical: »Pristavite se, ljudje! Le za hip naj se nasmejejo vaše ustnice! Postojte in ne zidajte več mrtvih hiš!« — Ljudje hite mimo in njihovi obrazi so smejoče se mumije. — Stojim ob steni in skozi dušo plavajo megle.

»Gospod, gospod!«

Ob meni se je ustavil deček. Čudim se. S prstom si kažem na prsa. »Meni?« V roko mi nudi rdeč list. Ni od varijeteja ta otrok, niti od kino-gledališča. Prav do ramen mu vise na raztrgano obleko nepočesani, razmršeni kodri.

Čitam:

Zabavišče! — Zeleni gaj! — Zabavišče!
Godbenica! — Zila! — Godbenica!
Pridi, če ti je prazno srce!
Pridi, če ti je grenko v duši!
Pridi, če se ti hoče veselja in sreče!
Godbe! — Pesmi! — Godbe!
Belo in rdeče vino!
Zeleni gaj! — Zila! — Zeleni gaj!

»Ha, mladi! Otrok si in že so te izrabili, da varaš ljudi. Kaj hočeš za svojo mlado laž?«

Velike oči upira otrok v me. Dobro so in žive in strah pred mojim smehom leži v njih. Ne more umeti, zakaj se mu rogam. Drobnc in suho rokico dviga in kaže s prstom proti vzhodu. V žarnicah mu rdeče lesketa obraz. Slutim čudno, neumljivo veselje.

Kot angel, kot misel, kot poslanec od neznanega dobrega človeka se mi zazdi dete. Nasmejeva se oba.

»Gospod, Zila je prelepa! Tam je Zeleni gaj!«

Ljudski tok ga trga od mene. Ozira se nazaj. Tok ga tira s seboj. Tone v morje večernih luči.

* * *

V muziko uglašča Zila besedo. Grabi jo s silno godbo in trga z njo srce, da bije kri v vse celice duše. V kri telesi svojo godbo, v dušo jo uglašča. Z rdečo krvjo riše stezo v bajni svet, poje od večera do jutra, detinska, dekliška leta poje in misel bele vselepote. Gledalci pa hočejo, da bi jim bila kolumbina, dasi je ona godbenica z rdečo harfo.

Prepoln ljudi je Zeleni gaj in vendar ni razen Zile in njenih deklic človeka, ki bi bil človek, med njimi. Gruče častnikov, studentov, ciganov in v črne zlikane obleke odetih klatežev! Dim se kotali iz kota v kot. Vino se toči v curkih v grla in na zamazana tla. Strast vriska v prostoru. Telesa se stiskajo k telesom. Skozi mišice in kosti polje pijanost in slast. Kot roparice so moški in streme s kalnimi očmi za plenom, ki se vdaja rade volje za ceno, ki nudi zopet vino, dim, slast.

Sam sedim ob mizi. Iz sosedstva se prožijo k meni oči zvodnic. Kaj bi hodil zato sem, saj je mesto veliko dovolj! Z roko udariš na cesti v roko in prihranjeno je vse iskanje. Mali poslanec je vse drugo obljubil z očmi.

Dekleta se smejejo. »Zelenec je prišel. Niti pijan ni, dasi se že nagiba ura v dvanajsto.«

»Prav! Dve leti blodim že po ulicah tega mesta in sem še vedno tujec med vami. Hip prejšnjega življenja mi je bil več kot vsa doživetja dveh let. Če je bilo prejšnje videnje lažnivo, bom spoznal in stopil potem radostno pijan z razbito dušo v vašo družbo, sebi in vam na srce.

Zila se ozira v me. Zalesketale so ji zenice. Gleda, gleda in zapira nazaj oči. Z roko sem podprl čelo. Slika, pokopana že davno v spominu, se budi zopet strašna in lepa. Duša je razprostrla dlani in mi jo stavi živo, novorojeno pred pogled.

Otrok ležim doma v sobi, ki gleda iz hiše čez polje proti goram. Bolečina mi stiska srce, grlo in vzkliki strahu se gubijo med stene. Opoldne je stopila majhna sestra k meni: »Mati joka. Nocoj, še nocoj boš umrl, so rekli ljudje.«

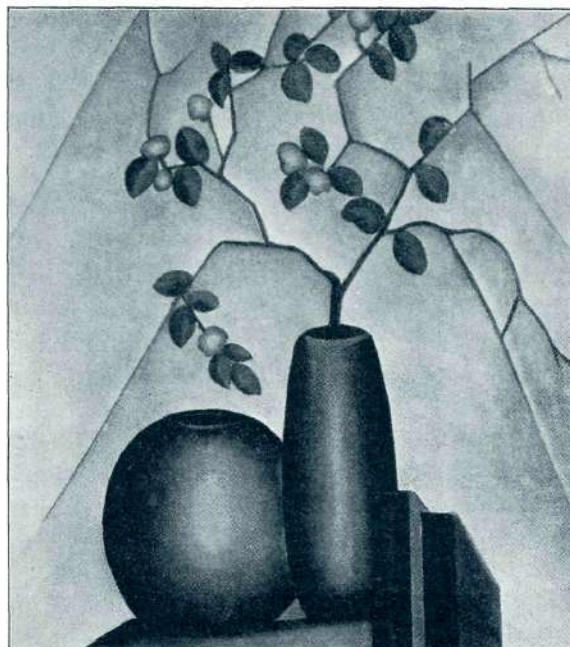
Oziram se skozi okno v noč. Sto in sto sence kroži kot jata vran nad poljem. Polje, solnčno polje, nikdar več. Gore, sinje gore, nikdar več... Strmim v sence in kličem v vročičnem strahu. Polje, širno polje je z meglenimi temami pokrito in gore tonejo v noč. Lahno, polagoma begajo sence čez njive proti oknu. Mračna, prosojna telesca udarjajo v steklo. »In ko se steklo ubije, ti stisnemo vrat, da ne boš zadihal niti enkrat več.« Sluzaste rokice frfotajo z razprostrtimi prsti v vetru in so kot peruti metuljev mračnjakov. Krčim ude k trupu, ustnice se mi krčevito pačijo, veke se stiskajo v čelo, v možgane. Telo je višnjevkastó kot smrt. Obrazi se maličijo v sluzaste kepe in strahotno blaznijo v me... Mati, grlo, mati, srce, mati, polje, gore...

Mati joka: »Umrl je...« Čutim njen dih nad očmi. »Mati, mati!« Ustnice so mrtve. Duša kliče neslišno. »Mati, mati!« Na čelu mi leži roka... Na čelu mi ležijo ustnice. Mati me ljubi na čelo, v dušo...

Izza gora plava mesec kot srpast zlat čolniček v morje neba, jadra nad polje. Sence strahov kopnijo v nič.

V čolničku sedi zala gospa. Luč njenih oči ubija strahove nad poljem. Zlato luč trosi na zemljo zala gospa, mati v zlatem čolničku... Zlato polje, zlate gore...

Gledam Zilo. Oči je odprla in gleda mene. Duša prelepa, ali se je iz tebe vnovič rodilo videnje? Visoko na odru sedi s svojimi. Belo

H. G. PRUSHECK: KOMPOZICIJA (1928)

so oblečene, harfe jim ležijo v naročju in strune se dotikajo src. V miru sede, kot da so iz živega marmorja klesani kipi. Nihče izmed gledalcev jih ne razume. In one so tujke v tem prostoru.

* * *

»Proklete ženske, igrajte,« kriči pijani častnik. Njih mišice so kot okamenele in ne zganejo se na klic. Orjaško telo oficirja se stresa v krohotu. Z roko udarja ob mizo. Studente kliče in jim naliva vina. Studentje vriskajo in se vrte v krogu krog njega. Iz vaz so pobrali zelenje. V venec ga pletejo. Z rajajočim vriskom polagajo pijancu venec na glavo. »Živel Bacchus naš! Živel vojščak, vitez ljubezni!« V široko zadovoljstvo se mu širi obraz. Govoril bi rad. Iz ust se mu vali le hripavo jecljanje. Vedno hitrejši je ples studentov krog mize. Živel Bacchus, živel ti, klada pijana, duša naša, solnce naše! Častnik krili čez mizo. »Proklete ženske, nisem plačal, a?« Glava mu klone na mizo. Lasje se močijo v vino. Usta srkajo v razlito lužo. »Proklete ženske!« Puh prši vino po mizi. Častnik hrope v pijani polzavesti. Na mežikajoče veke sije rumena luč. Pojoč odhajajo studentje na svoje prostore. »Zagrabi svojo Venus, Bacchus naš!«

Edini sem, ki čutim nemo govorico, ki sije Zili iz oči.

Kdo je postavil angela v to divje Bacchovo svetišče? Ta hiša je znamenje mesta. Celo mesto je kot ta hiša. Zila, pesem igray, ki nama bo kazala pot iz tega labirinta. Hotel bi godbe, ki bi risala srebrno stezo za ženo v zlatem čolničku mladega meseca.

* * *

V zabavišče prihaja studentka Lelija. Kličejo i njej: »Pozdravljeno, solnce naše!« Lepa je. Oči ji iščejo od mize do mize. Samo ob moji je še prazen prostor. Izza pobarvanih ustnic ji lesketajo zobje. Priseda, kot da sva si znanca od vselej. Ovija mi roko krog pasu. »Kako ti je, mladec, duša draga!« Opazujem Zilo. Obraz ji temni in pogled se gubi v dalje. »Kaj, kaj ti je? Ti ni prav, da sem prisedla? Ni malo, da sem prisedla k tebi. In da ni nobenega prostora, bi ga ustvarili iz nič studentje, če bi prišla k njim. Glej jih, opazujejo te vsi. Od trenutka, ko sem prisedla k tebi, bi ne našel več prijatelja med njimi.«

»Lelija, če hočeš vina in sladkega peciva, naroči, le mojih misli se ne dotikaj sedaj!«

Čudi se. Prelepa je, da bi zamerila moji besedi ali da bi se norčevala kot druge zvodnice v tem prostoru. Skoraj ljubeznivo se smeje. Morda je pet let starejša od mene. »Dijakinja sem in nisem,« mi razlaga. »Slušam modrost in vendar se mi noče modrosti neumnih ljudi. Ti si slikar, godbenik ali kaj takega, kaj ne? In mlad si, kot da je še mleko na tvojih ustnicah. Otročiček si, čisto majhen.« Z roko mi kaže mojo velikost in me gleda nagajivo. »Zakaj si bil nejevoljen, ko sem prisedla? Dopusti, da ti z ognjem osušim mleko na ustnicah. Zakaj ne odgovarjaš?«

»Mlad sem in otročiček sem, da! Spoznal sem že vse poti in iščem prave, ki je morda ni. Ob morju sem živel, veroval v morje — in moral bežati. Skoraj v trenutku smrti mi je mati urisala v dušo čudovito podobo, vendar sem jo zakril mnogo let. Iskal sem v tem mestu. Studentka si? Poznal sem ženo. Bila je lepa kot ti. Z divjim vriskom narejenega življenja je z odra razgibala množico pod seboj. Trgal sem življenje z njenih ustnic pa je bilo kot suho listje. Ko sem odhajal, se je njeno telo plazilo po tleh za menoj in sem jo vprašal: 'Imaš razen telesa in narejenosti še kaj?' Ni odgovorila in sem se umaknil tudi od nje. Veroval sem že: So,

ki otroke rodijo in jim žive zato, da jih otroci izdajo in zapuste v dvajsetem letu. So drugi, ki ljubijo zato, da lahko ves svet blati njihovo ljubezen. Tretji ne ljubijo, a hočejo doživeti in zbole. Iz vsega iskanja sta se rodila le samota in strah. Vendar je še nekaj, kar ne poznam in je kot v sanjah. V daljnih globinah duše gori in mozeg se muči do črnogledja, ker ne more spoznati. O, morda je to le duša matere, ki je iz morja in živih pokrajin rodila mojo in mi bo njena sedaj že nevidna luč razsvetlila zemljo, da bo zalesketala kot goreči diamant. Morda mi mati pošlje angela z drugega sveta in ne bo več pesem zastonj, barva praznina in godba šepet ničnosti.«

V ostre gube krči Lelija obraz. Odgovarja mi hladno, kakor da so vse besede, ki sem jih govoril, prišle pri njej v davno pozabljenje.

»Poslušala sem vse lepše besede, gledala bolj žive podobe, krasnejše privide, ki hočejo dvigniti človeka v domišljavo visokost. Poznam blazno gledanje Danteja, nepotrebni boj Tolstega in sto drugih blaznežev tega sveta.«

Ne vidiš, da so dnevi prehiteli leta? Mnogi se spajajo v neskončne trume. Sam glas nekdanjega Boga bi ne mogel več preko vseh. Brezbrojna rast je povezala ljudi med seboj. V času, ko rasto mesta kot rože nekoč, ni več prostora za nadzemske preroke. Pošlji Budo na svet sedaj in plačali ga bodo bogato v tvornici filma, da bo zabaval ljudi s prikazovanjem nekdanjega Bude-preroka. Nadzemcev in nadzemskih misli ne potrebujemo več.«

Lelija se sklanja prav do mene in mi šepeta: »Čuj, dragi, čas je za druga preroštva, ker jih je še mnogo, ki so zamudili leta in žive stoletja nazaj. Eno noč bi ostal pri meni in bi spoznal. Še so samostanci tvoje vrste na svetu. O, hotela bi k samostancem, ki se jim je ustavila kri v žilah. Budila bi množice mrtvecev, molilcev, pridigarjev, nadzemskih pesnikov in šla bi pred njimi s silnim vriskom telesnosti, jih peljala na rdeča polja živih ognjev do svojih rdečih sester. Skozi plamene bi zarajali v skupni ogenj in zemlja bi zalesketala kot orjaški kres, razkošna rdeča zvezda v posmeh bogovom in selenitom, ki se pode po vesoljstvu.«

»In Zila? Glej Zilo!«

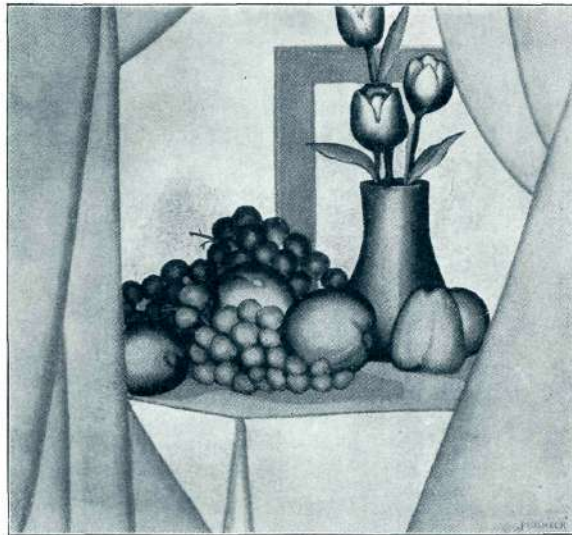
»Hej, mladec, tudi ona je med samostanci, selenika, ki se zaletava v zasanjano luč. Ne

misli, da boš z njo premagal mene. Zaznamenovana in blazna je. V štirinajstem njenem letu jo je oče pripeljal z dežele v mesto. On je igral harmoniko, ona je pela ob harfi. Dolgo sivo brado je nosil stari in hotel biti ves častit. Nekoč je na lepem pričel zmerjati goste. Grozili so mu, on pa je kričal kar naprej, dokler ga ni nekdo izmed njih pobil s stolom na tla. Prav je imel tisti človek, zakaj je hotel biti stari častit, ko bi vendar moral igrati. Mala je potem blodila s harfo po mestu, dokler je niso zaprli. Vrnila se je in se streznila nekoliko. Sedaj strmi le naprej in plava v nekakih svetniških prikazih. Najlepša je med nami. Lahko bi bila vsem moškim tega prostora v veselje in bo tudi, ko ubije enkrat staro zasanjanost. Poželel si jo. V tem stanju kot je sedaj, je ne pridobiš, pozneje se ne boš mogel več mamiti z njeno sliko. Naš častnik, naš Bacchus, se je zaklel, da jo premaga; častnik bo njena pesem in s smehom mu bo odpevala v naročju in bo kot virgo hospitalis raja-jočim studentom.«

Udaril bi Lelijo za te besede. Kot grenka pijača so in dušo trgajo na dvoje; vendar so lahko resnične in ne smem udariti zvodnice poleg sebe. »Zakaj ne igraš, Zila! Zakaj molčiš, zakaj stojiš na odru vpričo vse te množice. So morda tudi tvoje ustnice kot listi usahle rože, ki jim veter ne more škodovati več, ali so napeto popje, ki ga bo utrgal prvi, ki se potruji, da te uvede v to družbo heter. Je Lelija lepša in silnejša od tebe?«

Lelija, prelepa hetera, mi je položila ustnice na lice, govori očarljive besede, ki so naenkrat kot vonj bohotnega cvetja: »Mladi sanjač, pojdi z menoj! V moji sobi je mnogo vaz. Ukleni ognjene rože v svoje dlani! Pojdi na rdeča polja! Zarje so prepregle mreže nad njive. Sladko je biti ujet v zarje. Zarje so živa kri. Vrzi iz sebe pekel brezpomembnega iskanja!«

Ne odgovarjam. Čudi se in je vsa razžaljena. Hetera ne vara. Ni laži na njenem licu. Iz srca in duše govori. Pije vino. »Pij,« mi pravi. Gledam Zilo. Odvrnila je od mene oči. Pijem. »Lahko bi šla drugam, a nočem. Pij!« Pijem. Nad morje legajo megle. Gomila je vsa po resnici. Gomila je smrt. Mati ne živi več. Njena duša ne živi več. Črne sence nad poljem so po resnici. — Hetera si brodi z roko po košatih laseh in mi jih

H.G. PRUSHECK: POMLAD IN JESEN (1928)

vije krog čela. Vineta, mesto prelepo, lasje tvojih deklic so moja krona, moj venec. Pijem. Opojnejše od vina so njene besede. V samostane bi šel s teboj, Lelija, in odgnal pridigarje, samotarje in nadzemske pesnike iz njih v ogenj, da bi zagorela zemlja kot razkošna zvezda. Vonj njenega telesa mami. Prsa je stisnila k meni. Pijem. Strahotno lepo gori dvoje zenic. Lelija, kaj bi iskal onkraj prepada, ko me je blazno lepi ukaz posadil na drugi breg. Tu je le tvoja godba resnična. Hotel sem preko, nisem mogel in sem bil bolan. Zile ni, Zile ni. Zila je bila prikazen z drugega brega. Zila je bila privid razbolene duše. Radi Zile se mi je rogalo življenje in so se mi smejali ljudje Vinete. Bajno očarljiva je Vineta in ti si kraljica v njej. Stisni ustnice k meni, Lelija, in osuši mleko na mojih! Zila, ha, ha! Zila, igraj! Plačal bom. Lelija!« Višnjevkast dim se toči v krogih po prostoru. Studentje, dajte mi zelenja! Vaš novi Bacchus bom odslej. Lelija!...

Zasmeje se zmagoslavno. Njena glava klone na moje čelo.

* * *

»Haj!«

Trgam se iz rok, ki so se mi ovile telesa.

»Haj!«

Beli živi kipi na visokem odru so se zgani, Roka — živa ptička — je poletela po pestrobarvnih strunah harfe. Dvajset rok, dvajset pojočih slavčkov, skaklja po rdečih.

modrih in srebrnih barvah. Vse roke godbe pojo. Zila mi gleda v oči. Strune bijo v prostor in čim više vodijo, tem bliže so srebrni neskončnosti. Privid se poraja v novo. Privid je resnica. Zila poje:

... Haj, mladi mesec nad zemljo
sije ...
Haj, mladi mesec zvezdo ljubi,
sije
haj z zvezdico večerno nad zemljo ...

Gostje ne poslušajo. Vrišč zvodnic se družijo z žvenketom čaš.

»Ne poje tebi, le verjemi, da ne poje tebi,« pravi Lelija.

»Haj, haj, haj!« Zila vstaja. Obraz se ji smeje čudno rezko. V vsej veličini lepote stoji Zila pred ljudmi. Ljudje ne gledajo. Nočejo lepe Zile. Hočejo Zilo kolumbino. Rogajo se. Lepši jim je vonj vina in pesem kozarcev. Roka je dvignila nad harfo. Kliče: »Ljudje, ljudje, ljudje ... haj, haj ... ha, ha, ha ... Ljudje, otroci božji, ha, ha, ha!« Njene deklice igrajo dalje. Za hip so dvignile oči k voditeljici in že so se zaprle košate trepalnice nazaj. Sence žalosti se rišejo na lica. Igrajo dalje. Zila joka. Pogled se ji gubi skozi stene, išče, blodi v dalje. Bela duša ne more umeti in beži kot pesem v dalje mimo ljudi. Roka ji trepetava nad strunami. Pa se vrača Zila zopet, da bi se dotaknila src. Poje:

Večerna zvezda angel je
in ljubi.
Glejte v zvezdico, ljudje,
saj ljubi,
ljubi, ljubi vas, ljudje! ...

Kliče Zila: »Kje je moj mladi mesec? Kje si, čolniček zlati, da se odpeljem s teboj nazaj v svoje kraje? Ubili ste očeta, ste ga ubili vi, možje, otroci božji, ha, ha, ha! Ne ubijte mi še duše, ljudje! Ne ubijte srca, ki me je hotelo sprejeti vase. Ne utaplajte mi ladjice rešilne, ki me popelje domov. Tu ni poljan, ni gora, ni ljudi, ni belih duš, ni neba.«

»Norica se budi,« mi šepetaje Lelija. Strah me je njenega obraza, ki je sladko vesel in se naslaja v trpljenju Zile. Pijanci in ženske se dvigajo od miz. Visoko dvigajo čaše proti pevki in krohot udarja v stene, v zamazano tla: »Bravo, bravo, mala!« Častnik vstaja. Z roko kaže proti odru. »Kaj pravi tista, a?«

Kliče Zila: »Tu ni poljan, ni gora, ni ljudi, ni belih duš, ni neba.«

Zaripel v rdeči obraz je pijani častnik: »Hej, ti, kje ni ljudi?«

»Tu ni ljudi, ni belih duš.«

Častnik se pomika proti odru. Kletve se mu usipljejo iz ust. Izza zelenega venca mu štrle razmršeni lasje. Glavo je pomaknil naprej in se pomika z iztegnjenimi rokami. Gnusna slika se mi riše v dušo. Da bi se častnik z rokami uprl na tla, bi bil kot človek-žival. Zila je umolknila. Roka ji je omahnila na harfo. Zila trepetava kot ptička pevka pred pogledom roparice. Plahe oči ne morejo umeti. Častnik grabi harfo, grabi v strune. Kot da je njen otrok, se oprijemlje Zila harfe, godbe zlate. Častnik trga strune. Pretrgano jokajo zvoki v dvorano. Zvoki, ki so ljubili ljudi, umirajo komaj slišno v tišini, ki je naenkrat nastala v prostoru. Hijena žre godbo dobrega človeka.

V dušo mi legajo megle, vrtoglavost polje skozi mozeg. Gledam Zilo in naenkrat se mi resnica poraja v srečo kot luč. Samo Zila je lepa. Zila je moja duša. Zila je poljub matere. Zila je gospa v zlatem čolničku mladega meseca. Če umrje Zila s svojo godbo, umrem tudi sam in ves svet mi bo kot strašna puščava. V grobu samote bom ležal in hijena bo kraljevala nad menoj. Pomikam se naprej. Lelija kriči. Njen glas je kot iz sveta, ki se umika pred menoj, kot klic teme, v kateri sem blodil predolgo. Hoče mi prekrižati pot. Z roko odmaknem njeno telo. Žalostno prosijo Ziline oči. Častnikov obraz, zamaščena rdeča kepa, plava tik pred mojim. Dvoje oči, polzaprtih v šiljaste nabrekle veke, bulji v me. Gnus in groza mi grize v dušo. Dvigam roko v pest. Široko razprta usta se mi zlobno smejejo v zenice. Zamahnem, udarim v rdečo kepo, udarim še enkrat, še enkrat. Kot da bijem v neranljivo testo se mi zdi. Rdeča kepa golči kot strah. Nemogoče je postalo mogoče. Vse je kot prizor iz blaznice. Šiljaste oči se bližajo, bližajo. Puh vinskih sap dehti v me. Šiljaste oči se bližajo, bližajo. Kot nezmagljivo je orjaško telo. Gledam Zilo. Beli angel stoji visoko pred menoj. Smehljam se. O Zila in umreti zate bi bilo lepo! Proti vratu se mi prožijo razprostrti prsti širokih dlani. S pestjo udarim v šiljaste oči. Človek pred menoj vzklikne strahotno. Vali se na pod. »Bacchus, Bacchus, umira Bacchus,« vpijejo studentje. Vsa dvorana je pijana.

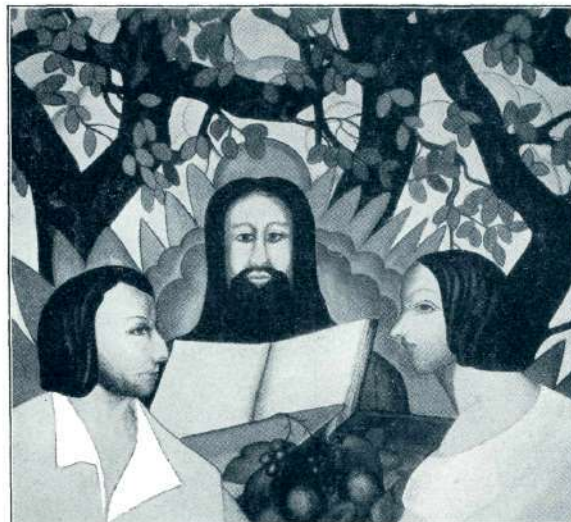
Stene so oživele in se razmikajo kot v sanjah. Sto oseb rine proti meni. Steklenice vihte nad mojo glavo. S širokimi očmi zro hetere v me. Bolečine mi režejo telo. Bijem v gmoto, odrivam pobesnele osebe od sebe. Z roko lovim udarce. Iz dlani se toči kri. Gubim se v omotico. Belo polje, sinje gore... Mnóžica lesketajočih oči kroži po zraku. »Pustite ga! Zmagala je Zila.« kliče Lelija. Z razmršenimi lasmi stoji v kotu. Stiska se k steni. Usta ima odprta in kalno zro oči k meni. — »Zila, Zila!« — žvenket stekla in vrišč. Lelija je udarila v svetiljko. Tema. »Policija, policija!« Zaklicala je Lelija. Krog vratu se mi vije dvoje rok. Čutim poljub in roko na čelu. »Pojdi od mene, Lelija!« »Zila sem. Pot je svobodna. Beži z menoj!«

*

Čez goro vodi pot iz mesta. Vineta se gubi pod nama v globine. Rdečkastokrvav je žar svetlobe dolgih ulic. Kot film brez godbe drevijo slike na dnu. Vozovi in množice se pode skozi morje hiš. Polno veselja je slovo. Radosten je beg. Pod nama v gozdu poje truma deklic. Godbenice Zile nama sledijo. Godbenice bi ne pustile nikdar svoje lepe sestre. Visoko v svet bežimo z godbo in pesmijo. Nihče nam ne more zagradi poti. Muzik sem. Danes in vekomaj bo godba moja pot in naj bo tiha pesem brez besed ali vrisakajoča davorija.

Kot dva otroka se vodiva navzgor. Zila molči. Govori le kri in v roki čutim njeno valovanje. Iz zemlje krog naju rastejo hrasti. Silna telesa so njihova debela in veje v široko prostrte roke. List se ziblje nad listom. Iz bregov, iz moči žive zemlje kipi življenje tisočletja navzgor. Smreke, pravljичne hčerke gozda, prožijo vitka telesa v ozračje. Druga ob drugi rastejo in so kot harmonija živih pesmi. Med gozdi se prostró trate. Na njih bele samotne skupine brez nad cvetjem. Od cveta do cveta, od breze do breze plešejo nočne lučke in njihove zračne poti so zlati krogi. Iz srebrnih ros rastejo meglice nad trate. Veter se igra kot v svilenih plaščih v njih in vodi pot metuljem, letajočemu modremu cvetju ozračja.

Zila se mi trga iz rok. Telo raja čez trate, pleše v lučkah kresnic med metulji v svili meglic, v zibanju vetra. »Haj, haj, haj!« Breze sipajo roso na Zilo. Kresnice ji padajo v lase. »Haj, haj, haj!« Zila je živa pravljica.

H. G. PRUSHECK: BIBLIJA IN SADJE

Dobri človek, otrok, je našel svoj dom.

V naročje mi beži. Dvignem jo visoko. Lahna je kot nočna sapica. Zila se smeje, smeje.

Bela pesem je našla svoj dom. V brloge so jo zapirali pa se je sprostila kot svilenokrila in poletela navzgor.

Hoteli so, da bi bilo blato njeno ležišče, pa je njena posteljica z rožnimi dišavami pojeno ozračje visoke gore.

Pred nama se širi vrh gore. Dvignem Zilo proti nebu. Kot pesem je v mojih rokah. Vse višave so posejane z zlatimi rožami zvezd. Lesketajoče se ceste krožijo iz obzorij v obzorja. Mladi mesec potuje po njih. Zila poje razkošno pesem. Z rokami je objela vseprostorje. Deklice, ki prihajajo po bregu proti vrhu, ji odpevajo navzgor. Pesem neba se spaja s pesmijo zemlje.

»Zila, mali poslanec s ceste mi je pokazal pot k tebi. Teme so mi zakrile srce in brezupne so bile poti v morju hiš. Iz poljuba matere si živela v moji duši in te nisem poznal. Zila, moje srce je mladi mesec, zlati čolniček. Kot zlato je čista pot pred nama. Nad mesto v globinah te popeljem in ko bo čista luč v njem, te bom vodil čez krajine zemlje. Kdor hoče gledati tebe, naj gleda. Kot lepa Venus boš ljudem.«

Daleč v globine leži pogreznjena Vineta.

Zila je pokleknila vrh gore. Poje. Godbenice igrajo harfe krog nje. Zlato mesečine je ovilo telesa. Klečim ob njej. Lice se dotika lica, roka veže roko.

S pesmijo in godbo moli Zila z nami za mesto, ukleto v dno.